

68 RUHU VE İŞÇİ SINIFI

Aydınlık Dergisi, 3 Mayıs 1998

Yıldırım Koç

1968 coşku ve umut dolu bir yıldır.

Latin Amerika, anti-emperyalist bir dalgayla altüsttü. Vietnam halkı, Amerikan emperyalizmine karşı o büyük Tet saldırısını başlatmıştı; güçlü Amerikan ordusu geri çekiliyordu. Çin Halk Cumhuriyeti'nde Kültür Devrimi henüz olumsuz sonuçlarını hissettirmemişti; Sovyetler Birliği'nin tıkanıp gittiği noktaların bu yolla aşılacağı umudu vardı. Fransa'da başlayan bir hareketlilik, uzun süredir sessiz kalan metropol ülkeleri de sarsmaya başlamıştı. 1968 başlarında Çekoslovakya henüz işgal edilmemişti.

Sömürge ve yarı-sömürgeler başkaldırıyordu. Sosyalist dünya atılım içindeydi. Gelişmiş kapitalist ülkelerde işçi aristokrasisi hakimiyeti sona eriyordu. İnsanlığın ütopyası, elinizi uzatsanız, biraz da çaba gösterseniz, ulaşabileceğiniz kadar yakın gözüküyordu. Biraz çaba, biraz özveri yetecek gibiydi.

Türkiye'de de işçi sınıfı hareketinde bir yükseliş vardı. TİP 1965 seçimlerinde beklenenin üstünde bir başarı sağlamıştı. Yöneticiler umutluydu. TİP'lilerin katkısıyla DİSK kurulmuştu. Fabrikalar hareketlenmeye başlamıştı. İşçi sınıfı Türkiye'de de toplumsal ve siyasal gelişmelere ağırlığını koymakta gibiydi. DİSK daha sonra çekilmiş olsa bile, Türkiye Devrimciler Güçbirliği (DEV-GÜÇ) içinde işçi-gençlik yakınlaşması ve hatta ortak örgütlenmesi bir ölçüde de olsa sağlanmıştı. Üniversite işgallerinin hemen ardından gelen fabrika işgali haberleri umut vericiydi. Derby işgalinde işçi-gençlik bütünleşmesi nasıl sağlanmış, gençler adına Harun Karadeniz'in yaptığı konuşma nasıl da coşkuyla karşılanmıştı. 1969 yılı başlarında bir Devrimci İşçi Köylü Gençlik Derneği bile kurulmuştu.

68 ruhu yalnızca gençliğin coşkusu değildi. 68 ruhunda, dünyadaki olumlu gelişmelerden kaynaklanan aşırı bir iyimserliğin verdiği ek bir coşku da vardı. Her yaştan insanda gençliğin iyimserliğini, coşkusunu, umudunu görebilirdiniz. Türkiye'de daha önce kitleselleşmiş bir sol harekete izin verilmemiş olması ve sürekli yenilen darbeler, deneyim birikimini ve bu birikimin yeni kuşaklara aktarılan bölümünü iyice sınırlamıştı. Belki bu nedenle de bu coşku belki gerçekte sürmesi gerekenden daha uzun sürdü, solda büyük bölünmelere yol açtı ve büyük acılara da neden oldu.

İşçi sınıfının eylemleri 1968-1970 döneminde gelişti; ancak bu eylemler gençliğin coşkusundan farklı amaçlara yönelikti. Üniversite işgalindeki coşkunun altında, elinizi uzattığınızda erişebileceğiniz yeni bir dünyanın özlemi vardı. Fabrika işgalindeki düzen-içi talep ise çok sınırlıydı. İki hareket bütünleşemedi. Gençliğin coşkusu, sosyalist hareketin uzun yıllar yoğun baskı altında yaşamasının getirdiği eksiklikler ve işçi sınıfının sınıf bilinci düzeyindeki yetersizlikler, bu bütünleşmeyi önledi.

Bu kopukluk ise her iki harekette de yenilgiye yol açtı. 1968-1970 döneminin işçi eylemleri, Marmara bölgesinde 15/16 Haziran'la, Güney'de ise Bossa olaylarıyla bir yenilgi yaşadı; binlerce deneyimli işçi işten atıldı. İşçi hareketinin yenilgisi, Türkiye işçi sınıfını ciddi bir biçimde incelemeyen işçi sınıfının tarihsel misyonuna bağlanmış umutların sönmesine ve coşkulu gençler arasında başka çıkış yollarının aranmasına yol açtı. Sosyalist hareketin belirli gruplarına dönüşmüş olan gençlik hareketi, büyük coşkusu ve özverisiyle, daha da büyük bedeller ödedi.

Bugün çok daha gelişkin bir işçi sınıfımız var. Bir dönem tek tük rastlanan eylemler, bugün gelenekselleşti ve kitleselleşti. İşçi sınıfının çeşitli kesimleri arasındaki bütünleşme eğilimi güçleniyor. Dönem dönem gelen yükselişleri izleyen durgunluk dönemlerinin kısa süreli

olduğunu biliyoruz. İşçi sınıfı hareketinde yeni bir yükselişin arifesinde olduğumuzu hissediyoruz. Ama bir coşku eksikliğimiz var. Keřke dünya ve Tırkiye, umutlarımıza, elimizi uzattığımızda erişebileceğimiz kadar yakın olsa veya en azından biz öyle zannetsek; keşke 68'in coşkusu ve özveri ruhu, çok daha gelişmiş bir işçi sınıfı temelinde ölkemizde tüm yaşlardaki gençlere yeniden hakim olsa.